

**UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRICOLE ȘI MEDICINĂ
VETERINARĂ A BANATULUI „REGELE MIHAI I AL ROMÂNIEI”
DIN TIMIȘOARA**

FACULTATEA DE MANAGEMENT AGRICOL

ROMÂNIA
MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRICOLE ȘI MEDICINĂ VETERINARĂ A BANATULUI
„REGELE MIHAI I AL ROMÂNIEI”
DIN TIMIȘOARA

Drd. BOCU CIPRIAN

TEZĂ DE DOCTORAT

*CERCETĂRI PRIVIND POSIBILITĂȚILE DE DEZVOLTARE A
TURISMULUI ÎN LOCALITATEA – STAȚIUNE MONEASA, JUDEȚUL
ARAD*

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. Univ. Dr. CSOSZ IOAN

TIMIȘOARA

2017

Rezumat

Turismul, se dezvoltă ca activitate economică în interdependență cu toate domeniile, manifestându-se astfel rolul lui multiplicator în relațiile cu acestea. Procesul industrializării la scară mondială a anilor 1970, a cuprins implicit și sectorul turistic, determinând specialiștii în domeniu să prezinte dezvoltarea a acestuia ca o industrializare a activității turistice.

Teza de doctorat cu titlul „*Cercetări privind posibilitățile de dezvoltare a turismului în localitatea – Stațiune Moneasa, județul Arad*” este structurată în 7 capitole împărțite în două părți: partea întâi de documentare și partea a doua de cercetări proprii.

În primul capitol intitulat „**Aspecte generale privind turismul balnear**”, am definit și dezvoltat mai multe aspecte ale turismului și turismului balnear și a scopului care îl reprezintă acestea.

Turismul ca fenomen economico-social contemporan se impune prin caracterul său de masă, prin conținutul complex, cu implicații importante asupra evoluției economiei și societății, asupra relațiilor interumane naționale și internaționale, dar și prin dinamismul său la scară națională și mondială.

Sunt considerați turiști persoanele care¹:

- efectuează o călătorie de agrement (vacanță, concediu);
- se deplasează în stațiunile balneo-climaterice în scopul tratamentului sau îmbunătățirii stării de sănătate;
- se deplasează în alte localități în scopul de a participa sau de a asista la competiții sportive;
- călătoresc în scopuri profesionale, adică participă la conferințe internaționale, reuniuni științifice sau misiuni religioase etc.;
- se deplasează în scopuri culturale.

Turismul balnear reprezintă o cale de valorificare superioară a tuturor categoriile de resurse²:

– prin intermediul turismului sunt valorificate în mod eficient elemente cum sunt: frumusețea peisajului, calitățile curative ale apelor minerale sau termale, lacurile terapeutice, nămolurile terapeutice, gazele terapeutice, salinele, plantele medicinale, factorii climatici de cură, aeroionizarea, precum și a evenimentelor cultural-aristice, monumentele de artă, vestigii istorice, tradiția populară.

– turismul balnear contribuie la asigurarea unei circulații bănești echilibrate, realizată atât pe seama turismului intra cât și a turismului internațional.

¹ **Nistoreanu P.** – *Economia turismului*, Editura ASE, București, 2005

² **Antonovici M.** - *Turismul balnear – direcție prioritară de dezvoltare durabilă a localității Ocna Sibiului*, Paper of the Sibiu Alma Mater University Conference, Sixth Edition, vol 2, 2012

– turismul balnear, prin specificul său, generează noi locuri de muncă, având o contribuție majoră la atragerea excedentului de forță de muncă din alte sectoare și, implicit la atenuarea șomajului.

Turismul balnear este singura formă de turism din țara noastră care se bazează pe un potențial permanent, de mare complexitate, practic inepuizabil. România se înscrie printre țările europene cu un fond balnear remarcabil. Această valoare este accentuată de complexitatea factorilor naturali, respectiv regăsirea în aceeași stațiune a factorilor principali de mediu, alături de o gamă largă de substanțe minerale de cură, cu efecte polifactoriale benefice și de existența în România a tuturor tipurilor de substanțe minerale balneare care pot fi utilizate în întreaga gamă a profilurilor de tratament balnear.

Factorii balneari și climatici intervin atât în prevenirea îmbolnăvirii (profilaxie primară), cât și în prevenirea recidivelor unor boli, tratate cu alte mijloace terapeutice, împiedicând evoluția acestora spre forme degenerative (profilaxie secundară).

În capitolul 2 “ **Stațiuni balneare internaționale**”, am lucrat la prezentarea a trei dintre stațiunile balneare internaționale din România: Băile Felix, Băile Herculane și Moneasa.

Stațiunea balneoclimaterică Băile Felix este una dintre cele mai mari stațiuni balneoclimaterice din România, cu funcționare permanent. Stațiunea se află în partea de nord-vest a Munților Apuseni, în Câmpia Crișurilor, la poalele dealurilor ce coboară din Munții Pădurea Craiului. Localitatea este străbătută de pârâul Hidișel. Se află la o distanță de 9 km față de Oradea și la 22 km de punctul de frontieră Borș. Aici se găsesc ape termale, o bază de tratament optimă, condiții de relaxare. Temperatura apelor termale este între 20-49 grade Celsius.

Aici există o bogată bază de tratament ce cuprinde: băi calde cu ape minerale în căzi și bazine, instalații pentru aplicații calde cu namol și parafina, bazine cu apă minerală termală pentru kinetoterapie, instalații pentru electro și hidroterapie, sauna, instalații de aerosoli și inhalatii, piscine acoperite și în aer liber cu apa minerală termală (funcționează permanent), sali de gimnastică medicală.

Efectele benefice ale apelor termale sunt folosite pentru următoarele afecțiuni: afecțiuni reumatismale inflamatorii (poliartrita reumatoidă, spondiloza anchilozantă), afecțiuni reumatismale degenerative (spondiloza cervicală, dorsală și lombară, poliartroza), afecțiuni reumatismale articulare, afecțiuni post-traumatice, afecțiuni neurologice periferice, afecțiuni neurologice, afecțiuni ginecologice, afecțiuni asociate (boli de nutriție și metabolism, boli endocrine).

Băile Herculane este o stațiune balneoclimatică situată în județul Caraș - Severin, în sud-vestul României fiind amplasată la 41 km nord-vest de orașul Drobeta Turnu Severin, județul Mehedinți.

Băile Herculane reprezintă cea mai veche stațiune din România, deosebit de pitorească, ocupanta unui loc important în Parcul Național Valea Cernei-Domogled, cât și în istoria țării noastre.

Existența neîntreruptă de două milenii a stațiunii Băile Herculane a fost favorizată de eficacitatea miraculoasă a izvoarelor termale, dar și de pitoreasca așezare a stațiunii într-o vale adăpostită de munți, de o frumusețe aparte.

Tratamentele sunt dependente de apele minerale termale clorurosodice, bicarbonatate, ușor sulfuroase. Acum, în împrejurimile stațiunii Băile Herculane sunt cunoscute 16 izvoare cu apă termominerală, înșirate de-a lungul Cernei pe o lungime de aproape patru km.

O altă variantă de tratament o reprezintă aeroionizarea naturală. Aeroionii pot acționa asupra organismului în două moduri, fie pătrunzând în plămâni odată cu aerul inspirat, fie prin acțiunea directă asupra pielii. În toate cazurile de tratament cu ioni s-a constatat o ameliorare a stării generale a organismului. Se reglează hipertensiunea, tulburările endocrine, iar durerile de cap și insomniile sunt pozitiv influențate de aeroionizare. Prin hidroterapie, electroterapie, masaj și acupunctură se încearcă și se reușește recuperarea funcțională, printr-o cultură fizico-medicală desăvârșită.

Astfel, reumatismul cronic inflamator și degenerativ, bolile aparatului locomotor, ale sistemului nervos periferic, afecțiunile ginecologice, diabetul zaharat, bolile digestive sau afecțiunile ochilor pot fi tratate la Băile Herculane.

Stațiunea Moneasa este așezată în partea de nord – estică a județului Arad, într-o depresiune de pe valea pârâului cu același nume, la poalele Masivului Codru-Moma, la o altitudine de 280-290 m. Stațiunea se află la 110 km est de Arad și la 20 de km de orașul Sebiș.

Apele minerale din Stațiunea Moneasa sunt folosite de sute de ani pentru a vindeca variate afecțiuni:

- afecțiuni ale aparatului locomotor (reumatismale inflamatorii degenerative, reumatismale abarticulare, stări posttraumatice);
- afecțiuni ale sistemului nervos periferic;
- afecțiuni neurologice periferice și centrale;
- afecțiuni ginecologice cronice;
- nevroză astenică;
- afecțiuni asociate (boli metabolice și de nutriție).

Capitolul 3 “Metodologia cercetării” analizează modul în care s-a realizat cercetarea. Prima etapă a cercetării o reprezintă fixarea scopului temei de cercetare. Scopul prezentei teze de doctorat este acela de a realiza un studiu la nivelul localității – stațiune Moneasa referitor la posibilitatea dezvoltării acesteia prin turism, turism rural și turism balnear, precum și impactul unor propuneri de dezvoltare asupra dezvoltării stațiunii. S-a luat în studiu județul Arad și stațiunea Moneasa. Analiza acestei regiuni,

precum și a preferințelor turiștilor în ceea ce privește turismul ne-a permis să urmărim eventualele corelații care pot să apară între oferta operatorilor din acest domeniu și nevoile turiștilor.

Obiectivul principal al cercetării întreprinse este acela de a realiza o radiografie a stadiului actual al turismului în localitatea – stațiune Moneasa și posibilitatea dezvoltării acestei zone prin implementarea unor proiecte de dezvoltare cum ar fi: înființarea unui centru SPA, reînființarea unei pârtii de schi, dezvoltarea unor ciclotrasee, promovarea festivalurilor din stațiune etc.

Pentru a desfășura corespunzător analiza am parcurs următoarele etape:

- întocmirea planului tezei;
- culegerea informațiilor statistice;
- prelucrarea și interpretarea informațiilor statistice, compararea acestora, acolo unde a fost cazul cu cercetările specialiștilor din domeniu pe baza informațiilor cuprinse în literatura de specialitate;
- aplicarea certării de teren;
- prelucrarea și interpretarea informațiilor cuprinse în cercetarea de teren;
- elaborarea concluziilor.

Obiectivul principal al cercetării întreprinse este acela de a realiza o radiografie a nivelului de dezvoltare al turismului rural și implicațiile dezvoltării acesteia asupra dezvoltării economico-sociale, îndeosebi a sectorului turismului în comunitatea luată în studiu.

Ipoteza de lucru de la care am pornit se referă la faptul că între dezvoltarea turismului și cea a vieții economico-sociale, deci inclusiv a sectorului serviciilor, există o relație de interdependență.

Elaborarea acestei teze de doctorat are la bază studierea unui diversificat material bibliografic din literatura de specialitate. Partea teoretică a tezei de doctorat a rezultat din studiul literaturii de specialitate, din culegerea și interpretarea datelor statistice puse la dispoziție de statistica europeană, Institutul Național de Statistică și Direcția de Statistică al județului Arad.

Capitolul 4 “ Descrierea zonei turistice Moneasa – Codru Moma” analizează zona turistică Moneasa – Codru Moma din punct de vedere economico-social și turistic.

Zona turistică Moneasa, alături de alte cinci stațiuni balneoclimaterice: Geoagiu, Vața de Jos, Stâna de Vale, Fântănele, Muntele Băisoara, se află situată în Munții Apuseni. În interiorul lor se găsesc numeroase cabane cu grade diferite de confort dintre care: Vadu Crisului, Meziad, Padis, Râmeți, Arieseni, Întregalde, Leșu, Muntele Filii etc.

Vocația turistică a regiunii, ce trebuie să se impună în viitor în turismul național, dar și internațional se sprijină pe următoarele resurse: ape termominerale cu deosebite însușiri curative, peisajul montan variat, climatul favorabil circulației turistice întregul an, fondul turistic antropoc de o mare bogăție, varietate și originalitate și nu în ultimul rând ospitalitate.

Tipurile de turism cele mai importante pentru Munții Apuseni sunt: cele cu caracter *balneoclimateric, recreativ, drumeții, weekend* (având în vedere apropierea marilor orase), *alpinism și speoturism, turism de tranzit* în lungul soselelor ce-l traversează.

Împreună cu elementele de interes turistic din satele aparținând spațiului montan limitrof acest culoar poate constitui în perspectivă o zonă turistică cu caracter complex.

Formele de relief constituie drept obiective turistice însemnate și reprezintă adesea scopul principal al multor excursii. Între acestea cele mai importante sunt: platourile interfluviale care au extindere mare, platouri carstice, cu dimensiuni foarte mari; platourile carstice cu numeroase doline, pesteri și depresiuni carstice în bazinetele văilor; chei și defilee importante, care se impun prin dimensiuni și peisajul aparte; vărfuri de un pitoresc deosebit prin fizionomia lor; cascade.

Vegetația este bogată și variată. Dacă pe culmile cele mai înalte există pajisti subalpine (cu mult ienupăr), pe celelalte mai joase se află pajisti secundare rezultate din defrișarea pădurii. Elementele climaterice sunt favorabile dezvoltării pădurilor de fag.

Capitolul 5 “Stațiunea balneoclimaterică Moneasa” descrie stațiunea Moneasa de la înființarea ei precum și istoricul acestei localități.

Menționată ca localitate integrată în vastul teritoriu al cetății și domeniul Dezna, Moneasa și - a croit o istorie distinctă, grație poziției geografice, a izvoarelor termale, bogățiilor solului și subsolului.

Interesul pentru amenajarea stațiunii a început abia în secolul al XIX - lea când proprietarii Monesei, pe lângă exploatarea minereului de fier, calcarelor și marmurei s - au preocupat și de promovarea turismului prin dezvoltarea stațiunii.

Un rol important în susținerea turismului zonal l-a avut Asociația Turistică din Arad, înființată în 1898, care organiza pe lângă excursii și reuniuni, serbări, edita anuare, publica articole și a făcut propuneri pentru practicarea sporturilor de iarnă în zona stațiunii Moneasa. Susținătorul turismului în zona Monesei a fost Czarán Gyula, care a exploatat potențialul turistic al zonei.

Stațiunea Moneasa păstrează urmele aceluia interval istoric în care s - au edificat vilele, acele vremuri rămânând ca o piatră de temelie pentru viitoarea dezvoltare a stațiunii Moneasa.

În perioada postdecembristă, în anul 1992, autoritățile au recensat, în comuna Moneasa, 1291 de suflete. Din populația totală, femeile reprezentau 670 persoane, respectiv 51,89%.

În perioada 1992 – 2002 observăm o scădere semnificativă în decurs de 10 ani a populației, cotată la 235 persoane. Scăderea demografică accentuată a fost influențată, în mare parte, de lipsa locurilor de muncă, a creșterii șomajului. Factorul economic a contribuit la plecarea unui număr mare de moneseni la lucru în străinătate.

La nivelul anului 2011, recensământul a evidențiat scăderea populației până la un număr de 864 persoane în comuna Moneasa.

Odată cu trendul descendent al populației totale există o scădere a numărului de etnici maghari și o creștere semnificativă a persoanelor cu etnie nedeclarată.

Un rol important în economia localității Moneasa îl aveau exploatarea de marmură neagră și roșie, exploatarea și prelucrarea lemnului, turismul, precum și izvoarele minerale bicarbonatate, calcice, sodice, oligominerale și mezotermale, valorificate încă din anul 1866. În prezent aceste activități s-au restrâns și au fost înlocuite de activitatea turistică și activități conexe acestei ramuri.

Capitolul 6 **“Stadiul actual de dezvoltare a stațiunii Moneasa”** prezintă gradul actual de dezvoltare și de dotare al stațiunii. Stațiunea reprezintă "o localitate, în care turismul reprezintă ramura preponderentă ca volum de activitate economică și grad de concentrare a populației active. Disponând de potențial turistic, stațiunea turistică determină un aflux de populație nerezidențială, ca beneficiară a serviciilor turistice pe care le oferă. Capacitatea de cazare din stațiunea Moneasa este distribuită la hotelurile, pensiunile, vilele și campingurile existente.

Serviciul de cazare vizează prin conținutul său, crearea condițiilor și a confortului pentru adăpostirea și odihna călătorului. Acest serviciu se prezintă ca o activitate complexă, decurgând din exploatarea capacităților de cazare și este alcătuit dintr-un grupaj de prestații oferite turistului, pe timpul sejurului în unitățile de cazare. Dezvoltarea și calitatea serviciului de cazare sunt dependente, în primul rând, de existența unei baze tehnico-materiale de cazare (hoteluri, moteluri, hanuri, case de odihnă, cabane, popasuri turistice etc.) adecvate, cu dotări corespunzătoare, care să ofere turiștilor condiții optime și să îndeplinească, după caz, și alte funcții.

Fie că unitatea de alimentație sau restaurație se află amplasată într-un complex turistic/hotelier sau nu, calitatea preparatelor oferite, a serviciului prestat, ambianța, cadrul muzical și celelalte elemente care îi definesc personalitatea vor contribui sub o formă sau alta (pozitiv ori negativ) la conturarea imaginii turistice a locației, respectiv la generarea dorinței de revenire a turiștilor, la fidelizarea unora dintre aceștia și la promovarea sa, și nu în ultimul rând a localității unde se află amplasată.

În Moneasa, ponderea turismului de recreere este la fel de importantă ca și ponderea turismului pentru trament balnear. Climatul stațiunii este un factor terapeutic, iar izvoarele de ape minerale conțin calciu, magneziu, sodiu, oligominerale. Aproape de stațiune sunt așezări omenești ce încântă privirea.

Serviciile de tratament sunt asigurate în stațiune de cele 5 hoteuri care dispun de bază de tratament: Hotel Moneasa, Hotel Parc, Hotel Codru Moma, Hotel Panoramic și Hotel Sântana. Toate aceste structuri de cazare, care au și bază de tratament dispun de personal sanitar calificat pentru realizarea tratamentelor recomandate de medicul balneolog.

De bazele de tratament pot beneficia și turiștii care sunt veniți în stațiune pentru alte motive, cum ar fi: odihnă și relaxare, afaceri etc, pentru care există proceduri de relaxare.

În capitolul 7 intitulat “**Posibilități de dezvoltare a Stațiunii Moneasa**” am încercat să identificăm punctele tari și slabe, precum și oportunitățile și riscurile acestei stațiuni, prin efectuarea unei analize SWOT la nivelul destinației turistice. În urma acesti analize am propus câteva idei pentru dezvoltarea acestei stațiuni:

- dezvoltarea turismului balnear;
- înființarea unei pârtii de schi;
- înființarea unui centru de agrement și SPA;
- dezvoltare și promovarea unui circuit pentru ciclism și motociclism;
- promovarea festivalurilor din stațiune: Glasul Ceaunelor, Festivalul clatitelor, Festivalul de folclor și de artă tradițională românească.

- dezvoltarea turismului balnear;
- înființarea unei pârtii de schi;
- înființarea unui centru de agrement și SPA;
- dezvoltare și promovarea unui circuit pentru ciclism și motociclism;
- promovarea festivalurilor din stațiune: Glasul Ceaunelor, Festivalul clatitelor, Festivalul de folclor și de artă tradițională românească.

În ceea ce privește abordarea strategiei dezvoltării urbane integrate și a turismului, trebuie luate în considerare următoarele aspecte majore:

- dezvoltarea stațiunii Moneasa din punct de vedere al conexiunilor turismului trebuie gândită la nivel regional, asemănător, dar la o scară mai mică, trebuie abordată dezvoltarea locală relaționată cu bazinul forței de muncă, aprovizionarea și industria locală;

- în ceea ce privește tipurile de turism practicate, este de urmărit realizarea unui plan de marketing turistic care să ajute la stabilirea rolului unui turism SPA și a altor activități culturale și de drumeție colaterale în dezvoltarea economică a stațiunii și la capacitatea de dezvoltare și de finanțare necesară reabilitării, conservării și protejării patrimoniului construit și natural.

Tendențele de dezvoltare sunt legate de creșterea atractivității stațiunii pentru asigurarea unei creșteri echilibrate, combaterii unor disparități spațiale în scopul creșterii capacității de atragere și reținere a numărului de turiști cât și a creșterii gradului de satisfacției, prin:

- dezvoltarea unui sector turistic competitiv prin servicii medicale și de ospitalitate, capabil să atragă continuu turiști și investiții;

- participarea comunității de afaceri în turism în acțiuni de protejare a patrimoniului construit și a factorilor de mediu;

- cooperarea dintre sectorul turismului și comunitatea din Moneasa pentru obținerea de beneficii prin creerea de locuri de muncă în special pentru tinerii;

- dezvoltarea sectorului de alimentare de tip slow food cu efecte pozitive asupra dezvoltării activităților agricole din zona stațiunii.

Lucrarea se încheie cu o serie de concluzii și propuneri, bazate pe studierea bibliografiei din domeniul turismului și pe analiza situației existente, remarcată la cercetarea în teren.